

CRO Luchthaven Rotterdam

Betreft : Verslag bijeenkomst CRO luchthaven Rotterdam d.d. 26 september 2019

Aanwezig:

Voorzitter : dhr. J. van der Vlist
Secretaris : dhr. E. Struch

Leden / plaatsvervangende leden / ambtelijke ondersteuning/ adviseurs:

Provincie Zuid-Holland : mw. W. de Zoete
Provincie Zuid-Holland : dhr. K. de Jong
Gemeente Rotterdam : mw. J. Bokhove
Gemeente Rotterdam : dhr. R. van der Bolt
Gemeente Schiedam : dhr. J. Ooijevaar
Gemeente Schiedam : mw. L. Voogelaar
Gemeente Lansingerland : dhr. S. Fortuyn
Gemeente Lansingerland : mw. T. Dronkers
Rotterdam The Hague Airport : dhr. S. van der Kleij
Luchtverkeersleiding Nederland : dhr. R. Broersen
Gebruikers Grote Luchtvaart : dhr. H. Vos
Gebruikers Kleine Luchtvaart : dhr. O. Bal
Bewonersvertegenw. Rotterdam : dhr. J. Schendstok
Bewonersvertegenw. Schiedam : dhr. J. Witjes
Bewonersvertegenw. Lansingerland : mw. T. van de Coevering
Natuur en Milieufederatie ZH : mw. S. Kuijpers
DCMR Milieudienst Rijnmond : dhr. R. Algra

Agendalid:

BTV : ?? *)

Afwezig:

Bewonersvertegenw. Rotterdam : dhr. J. Poot
Luchtverkeersleiding Nederland : dhr. J. Verspeek
Bedrijfsleven (VNO-NCW) : dhr. B. Mooren
Bedrijfsleven (VNO-NCW) : mw. P. Tiel
Natuur en Milieufederatie ZH : dhr. A. Ouwehand

*) Een agendalid is geen lid van de CRO en neemt niet deel aan de vergadering.

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering.

Er zijn berichten van verhindering ontvangen van dhr. Poot en dhr. Verspeek. Zij worden vervangen door dhr. Schendstok resp. dhr. Broersen. De voorzitter heet mw. De Zoete, de nieuwe gedeputeerde van Zuid-Holland hartelijk welkom.

a. agenda

Op verzoek van dhr. Witjes wordt punt 16 direct na punt 7 behandeld. Met deze wijziging wordt de agenda vastgesteld.

2. Mededelingen

De voorzitter meldt dat in het kader van het project Meten en Berekenen van Vliegtuiggeluid naar verwachting in de periode van 4 november tot en met 16 december 2019 (6 weken) een schriftelijke (voor iedereen openstaande) consultatie op het beleidsvoornemen van de minister zal plaatsvinden.

Dhr. V.d. Kleij meldt dat Bas Liebeek tijdelijk Maartje Virardi vervangt. Hij meldt verder dat de baansturing inmiddels is beëindigd.

3. Benoemingen

De voorzitter verleent mw. A.W. (Adri) Bom met ingang van 26 september 2019 ontslag als lid van de CRO namens de provincie Zuid-Holland.

De voorzitter benoemt mw. W.H. (Willy) de Zoete met ingang van 26 september 2019 als lid van de CRO namens de provincie Zuid-Holland.

De voorzitter verleent dhr. B. (Bert) Mooren van VNO-NCW West met ingang van 8 oktober 2019 ontslag als lid van de CRO namens het bedrijfsleven.

De voorzitter benoemt mw. L.P. (Petra) Tiel van VNO-NCW West met ingang van 8 oktober 2019 als lid van de CRO namens het bedrijfsleven.

De voorzitter benoemt dhr. H.W. (Henk) Vos van Transavia met ingang van 8 oktober 2019 als lid van de CRO namens de grote gebruikers van Rotterdam the Hague Airport voor een tweede termijn van vier jaar.

4. Ingekomen stukken

Er zijn geen opmerkingen naar aanleiding van de ingekomen stukken.

5. Verslagen

a. concept verslag overleg 27 juni 2019

tekst:

- Pagina 6, punt 11.a, 2^e alinea: dhr. Schendstok vindt dat zijn woorden niet goed zijn weergegeven; afgesproken wordt dat hij een voorstel voor een aangepaste tekst naar de secretaris zal sturen.

- Pagina 8, punt 16, 1^e alinea: “Dhr. Poot reageert op het bericht op de website over de vlucht naar Tanger die na 23.00 mocht vertrekken.” moet zijn “Dhr. Witjes reageert op het bericht op de website over de vlucht naar Tanger die na 23.00 mocht vertrekken.”.

Met deze wijzigingen wordt het verslag vastgesteld.

naar aanleiding van:

- Pagina 2, punt 2, 2^e alinea (rapport over het eerste deelonderzoek naar de gezondheidseffecten van ultrafijn stof): Mw. V.d. Coevering vraagt of de link naar het rapport teruggeplaatst kan worden op de website. **(actie: secretaris)**
- Pagina 3, punt 4.a, 2^e aandachtstreepje (onderscheid tussen landen vóór en na 23.00 uur): dhr. Schendstok zou hier graag een keer over door willen praten.

Er zijn verder geen opmerkingen naar aanleiding van het verslag.

b. actielijst

Er zijn geen opmerkingen n.a.v. van de actielijst.

c. vastgesteld verslag overleg 6 mei 2019

Er zijn geen opmerkingen n.a.v. het vastgesteld verslag.

6. Ultrafijn stof: RIVM rapport effecten kortdurende blootstelling Schiphol

Mw. V.d. Coevering heeft voor de volgende keer, wanneer het RIVM een presentatie zal geven over het onderzoek, een vraag aan het RIVM. Zij zou graag zien dat de gezondheidseffecten heel duidelijk worden gemaakt, in het bijzonder de effecten voor ouderen en de cumulatieve effecten. **(actie: secretaris)**

7. Terug/voorblik BRR

Mw. De Zoete kan heel weinig vertellen, omdat de BRR nog niet bijeen is geweest. Wat betreft de vooruitblik: de stukken voor de vergadering komen morgen.

8. Luchthavenbesluit: voortgang

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen.

9. Capaciteit RTHA

a. Capaciteitsdeclaratie RTHA zomer 2019 (aanpassing)

Dhr. V.d. Kleij licht de aanpassing van de lopende capaciteitsdeclaratie toe. Dit is gedaan met het oog op de door ILT opgelegde maatregel. De aanpassing moet het mogelijk maken dat bij dreigende overschrijding van de geluidruimte aan de slotcoördinator kan worden gevraagd om teruggeven slots niet opnieuw uit te geven.

b. Capaciteitsdeclaratie RTHA winter 2019/20

Geen vragen of opmerkingen.

c. Capaciteitsdeclaratie RTHA zomer 2020

De tijd voor het laatste vertrekslot wordt teruggebracht van 22.30 uur naar 21.55 uur. Dhr. V.d. Kleij licht de aanpassing toe. In het lopende zomerseizoen opgetreden problemen met de ATC (Air Traffic Control) slots voor late vluchten zijn de reden. Dhr. V.d. Kleij stelt vast dat voor het vervroegen van de laatste slottijd naar 21.55 uur geen juridische toetsing heeft plaatsgevonden. Dhr. Ooijevaar vraagt zich hardop af of je dan ook andere beperkingen zou kunnen invoeren. Dhr. Bal wijst op het verschil tussen slots voor de luchthaven en slots voor airways. De voorzitter merkt op dat de luchthaven voorzichtig omgaat met de ruimte die er is. Dhr. Witjes concludeert dat zijn wens wellicht toch al volgend jaar gehonoreerd kan worden. Dhr. V.d. Kleij verwacht eerder een toename van late vertrekken en vroege aankomsten vanwege een tekort aan nachtslots in Nederland.

Dhr. Witjes vraagt waarom de terminal capaciteit in de vroege ochtend op 1200 is gesteld en daarna minder. Volgens dhr. V.d. Kleij is de verklaring dat in de vroege ochtend de luchthaven nog leeg is. Mw. Kuijpers vraagt of je de capaciteit in de vroege ochtend dus ook op 900 zou kunnen zetten. Dhr. V.d. Kleij antwoordt dat het de keus van de luchthaven is om dat niet te doen.

Dhr. Ooijevaar zou naar aanleiding van de hele discussie graag op papier willen hebben wat de kaders zijn voor het opstellen van de capaciteitsdeclaratie en waar de regels te vinden zijn. **(actie: RTHA)**

10 Meldingen hinder Vliegtuigbewegingen rondom RTHA

a. DCMR rapport 3^e kwartaal gebruiksjaar 2019

Mw. Bokhove meldt dat in de Rotterdamse raad over overlast is gesproken. De gemeente zal een analyse maken met advisering door de DCMR. Deze zal worden gedeeld met de CRO. **(actie: Rotterdam)**

Mw. Kuijpers ziet een groot verschil tussen het rapport en de capaciteitsdeclaratie waar het aantallen door propeller aangedreven vliegtuigen betreft. Dhr. V.d. Kleij antwoordt dat er voor de slotplichtige vluchten nauwelijks propeller toestellen worden ingezet.

Mw. Kuijpers wil verder weten waarom Bleiswijk en Berkel en Rodenrijs niet in het lijstje (op blz. 7) staan. De DCMR zal dit uitzoeken. **(actie: DCMR)**

Mw. V.d. Coevering merkt op dat men vaak vergeet dat er veel woningen bijgebouwd zijn. Nu Schiedam als gevolg van het beheersplan ontzien wordt, zie je een toename van meldingen aan de andere kant. De voorzitter vraagt of dit klopt. Volgens dhr. Algra niet één op één. De DCMR zal het effect van het ontzien van Schiedam op Lansingerland meenemen in de jaarrapportage. **(actie: DCMR)**

Dhr. Schendstok geeft zijn complimenten voor het rapport en merkt tenslotte nog op dat niet alle gehinderden ook klagen.

Het rapport wordt verder voor kennisgeving aangenomen.

11. Bijeenkomst frequente melders: opgehaalde punten

De voorzitter memoreert dat van de bijeenkomsten met frequente melders geen verslag wordt gemaakt. De punten die tijdens de bijeenkomst op 18 juni 2019 zijn opgehaald, zijn benoemd in de oplegnotitie bij dit agendapunt en daarbij voorzien van een voorstel hoe en door wie elk punt wordt opgepakt. De CRO stemt hiermee in. **(acties: DCMR/ RTHA/ LVNL/ Kleine luchtvaart/ Secretaris)**

12. Hinder beperkende maatregelen

a. Quick Scan aanpassen vertekroute 06 als voorgesteld in MER

De Werkgroep Hinder Beperking stelt aan de CRO voor om voor een goede beoordeling en weging van de effecten van de voorgestelde route aanpassing aanvullend onderzoek te laten doen, namelijk een berekening (L_{den} en ernstig gehinderden) op basis van de werkelijk gevlogen routes en een berekening van de maximale geluidbelasting (LA_{max}) voor het meest representatieve toestel uit het commerciële verkeer, de Boeing 737-800, dit alles conform bijgevoegde offerte van Adecs.

De voorzitter stelt voor dat de BRR de kosten voor zijn rekening neemt. Dhr. Fortuyn zegt toe dat hij dit aan de BRR zal voorstellen. Hij merkt nog op dat ook de Wilderszijde meespeelt. Mw. V.d. Coevering vraagt nadrukkelijk om de nieuwe wijken mee te nemen. Mw. Kuijpers lijkt het zinnig om ook de 45 dB in beeld te brengen.

De CRO besluit conform het voorstel van de werkgroep.

b. Stand van zaken voorstellen 2019

De secretaris geeft in zijn rol als voorzitter van de Werkgroep Hinder Beperking een korte toelichting op de stand zaken. Er zijn ongeveer 70 voorstellen binnengekomen. Deze zullen nu eerst getoetst worden op inhoudelijke en vormvereisten. Uiteraard is het formulier dat indieners van voorstellen moeten invullen, (nog) niet perfect en zal de werkgroep sowieso alle feedback die is binnengekomen, benutten om het formulier voor de volgende ronde te verbeteren.

c. Kritiek BTV

De BTV heeft via diverse kanalen forse kritiek geuit op de oproep vanuit de CRO om voorstellen in te dienen voor hinder beperkende maatregelen en ook op de "spelregels" en het formulier. Dhr. V.d. Kleij (lid van de werkgroep) wil graag van de bewonersvertegenwoordigers weten of zij dit hele proces net als de BTV ook "onzin vinden". Dhr. Witjes vindt het op zich prima, maar vindt wel dat je moet oppassen dat je niet alleen maar "met kruimels bezig bent". De voorzitter memoreert dat "we eerder unaniem besloten hebben dit zo te doen", en sluit daarmee de discussie af.

13. Governance

a. evaluatie CRO

Dhr. Fortuyn begrijpt de notitie, zoals het niet kunnen nemen van beslissingen, de zoektocht naar meer "doorzettingsmacht", et cetera. Maar hij stelt ook vragen bij de democratische legitimiteit. Een bestuurder kan zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden toch niet delegeren naar de CRO?! Volgens de voorzitter gebeurt dat ook niet. Het eerste voorstel beoogt eenzelfde positie als de ORS qua adviesfunctie. Dus daarmee wordt niets ontnomen aan gemeenten of provincie.

Dhr. Ooijevaar zegt dat het onderwerp volgende week in de BRR aan de orde komt. Mw. Bokhove voegt hieraan toe dat de BRR belangrijk is en dat de bestuurders altijd de vrijheid hebben om met elkaar het gesprek te voeren. De BRR zal de volgende keer met een reactie op de notitie komen. **(actie: BRR)**

b. position paper voorzitters CRO

De CRO neemt kennis van deze brief.

14. Vacatiegelden: aanpassing huishoudelijk reglement

De CRO besluit het huishoudelijk reglement van de CRO luchthaven Rotterdam vastgesteld op 23 maart 2015 te wijzigen conform het bij de stukken gevoegd concept (14.a).

15. Planning & Control cyclus

a. jaarplan 2020

Het jaarplan 2020 wordt ongewijzigd vastgesteld.

b. begroting 2020

Bij de begroting wordt opgemerkt dat alle rek er nu uit is. Dit signaal zal ook worden afgegeven aan I&W. Mw. De Zoete vraagt wat je dan met eventueel extra geld gaat doen. De voorzitter antwoordt dat nu de tering naar de nering is gezet, maar dat we uiteraard zullen aangegeven waar we eventuele extra middelen voor in willen zetten.

De voorzitter meldt dat dhr. Poot wegens grote drukte nog voor het eind van het jaar zal stoppen als lid van de CRO. Dit betekent dat ook voor het bestuur van de SOCRO, waarin hij penningmeester is, een opvolger gezocht moet worden. Mw. V.d. Coevering vindt het jammer dat dhr. Poot ook niet als penningmeester bij deze vergadering was, al was het maar 10 minuten geweest. Dhr. Fortuyn spreekt tot slot zijn waardering uit voor alles wat dhr. Poot in de afgelopen jaren voor de CRO heeft gedaan.

16. Hinder: notities dhr. Witjes over meer vroege en late starts

Dhr. Witjes licht zijn notities toe. Ten eerste zijn er volgens hem nog nooit zo veel starts in de ochtend geweest. Ten tweede constateert hij een nieuw fenomeen, namelijk landingen 's ochtends in de meest hinder gevoelige uren. Dit is wat hem betreft geen hinder beperking. Hij wil graag weten wat de leden van de CRO ervan vinden.

Dhr. V.d. Kleij bevestigt dat er dit jaar veel vaker dan anders vroeg geland wordt. Dit gebeurde vroeger ook wel, maar minder frequent. De luchthaven heeft hier echter geen zeggenschap over. Op grond van de slotdeclaratie is het toegestaan. Het gaat in dit geval om lijnvluchten die vlak voor (de voor dit type verkeer geldende) sluitingstijd vertrekken naar een luchthaven in het buitenland die 's nachts open is, en dan vlak na opening weer terugkeren in Rotterdam. De luchthaven vindt het een matig product dat bovendien niet past in het profiel, en is hier dan ook geen voorstander van.

De voorzitter oppert dat de CRO een signaal kan geven dat dit ongewenst is. Dhr. V.d. Kleij wijst erop dat de slotcoördinator niet kan sturen. Dhr. Fortuyn vraagt of je dit dan zou moeten regelen in het luchthavenbesluit. Dhr. V.d. Kleij bevestigt dat zoiets alleen kan in het nieuwe luchthavenbesluit en niet in de huidige omzettingsregeling. Dhr. Fortuyn concludeert dat als je nu niet met elkaar praat over het nieuwe luchthavenbesluit, de minister straks een besluit neemt over je hoofd heen. De voorzitter valt hem bij en wijst erop dat dit al eerder aan de CRO is aangereikt. Hij constateert dat dit gevoel nu wordt gedeeld.

Vanuit de bewonersvertegenwoordigers worden ook een paar andere punten aangekaart. Zo zou er veel vaker over De Zweth worden gevlogen. Dhr. Ooijevaar heeft dezelfde signalen. De voorzitter vraagt aan LVNL om uit te zoeken wat hier aan de hand is. Worden er bijvoorbeeld andere routes gevlogen? **(actie: LVNL)**

Dhr. Witjes vervolgt de toelichting op zijn notities en stelt dat er door de uitbreiding van de capaciteit van de terminal nu 20% meer vluchten plaats vinden tussen 7.00 en 8.00 uur. Dhr. V.d. Kleij bestrijdt dit. Het aantal van maximaal 1200 vertrekkende passagiers is in de capaciteitsdeclaratie niet aangepast ten opzichte van het vorige jaar. Hij voegt hieraan toe dat alleen mag worden gestuurd op beperkingen.

Dhr. Ooijevaar merkt op dat ook bij windstil weer veel vaker over Schiedam wordt gevlogen. Dhr. V.d. Kleij antwoordt dat zo veel mogelijk in de richting van de bestemming gestart wordt. Dat geeft de minste uitstoot, brandstofverbruik, et cetera.

Mw. Kuijpers vindt het geen goede ontwikkeling en ze verwijst ook naar de klachtenrapportage. Ze wijst erop dat de terminalcapaciteit een relatie heeft met het bestemmingsplan.

Dhr. Fortuyn heeft geen behoefte om te reageren. Er is veel aan de orde, maar we blijven nu in een cirkel hangen. Hij wil het liefst een samenhangend pakket voor hinder beperking en dat moet voor een groot deel worden geregeld in het luchthavenbesluit.

Mw. V.d. Coevering vindt dat met de door dhr. Witjes genoemde ontwikkelingen het draagvlak wordt verpest. Dus moet je er nu naar kijken.

Mw. Bokhove spreekt van een heldere feitelijke constatering. Ze vindt het echter lastig om nu één knop te pakken. Dit zou in samenhang moeten worden bekeken en moeten worden meegenomen in de BRR.

Dhr. Ooijevaar benadrukt dat de inwoners van Schiedam nu onevenredig veel last hebben.

Dhr. Schendstok merkt op dat er veel meer vormen van hinder zijn. De discussie moet niet alleen beperkt blijven tot geluid.

Dhr. V.d. Kleij is bereid om afspraken te maken over het aantal vluchten in de randen van de nacht in samenhang met een totaalpakket.

De voorzitter rondt af. Er zal op terug worden gekomen bij het agendapunt capaciteitsdeclaratie. Hij verzoekt de DCMR te analyseren of er een relatie is met meldingen. **(actie: DCMR)** Hij vraagt tenslotte om voor de volgende vergadering te inventariseren wat de CRO in het luchthavenbesluit opgenomen zou willen zien. **(actie: secretaris/ allen)**

17. LVNL: toekomstige ontwikkelingen

Mw. Van der Laan (Juliëtte) introduceert zichzelf. Ze is sinds kort strategisch communicatieadviseur en woordvoerder van LVNL.

Dhr. Salemink van LVNL geeft vervolgens een presentatie **(bijgevoegd)** over de modernisering van de navigatie infrastructuur, in het bijzonder het uitfaseren van navigatiebakens en het vervangen voor "PBN": Performance Based Navigation (gebaseerd op bv. GPS). Van de 10 VOR- en 13 NDB-bakens in Nederland blijven er als back-up slechts 4 VOR-bakens over, waaronder dat van Rotterdam. Op lange termijn biedt PBN mogelijk kansen voor hinder beperking. De invoering betekent ook dat routes aangepast kunnen/ zullen worden.

Mw. V.d. Coevering vraagt of het baken dat blijft staan geen last krijgt van de nieuwe A13/16 die immers omhoog gaat. Dhr. Salemink antwoordt dat hier naar gekeken is.

De secretaris vraagt of het optimaliseren van de vertrekroute 06 (zie punt 12.a) nog wel zin heeft als routes toch aangepast gaan worden. Volgens dhr. Salemink is dit wel degelijk zinvol, omdat het VOR-baken nu eigenlijk al optimaal ligt.

Mw. V.d. Laan wil de leden van de CRO uitnodigen voor een informatiebijeenkomst op Rotterdam of Schiphol. Op laatstgenoemde locatie kan ook de operatie worden getoond. De voorzitter antwoordt dat we over de nadere invulling zullen overleggen met LVNL. **(actie: LVNL/ secretaris)**

18. Rondvraag

Mw. V.d. Coevering is benieuwd naar de lusten en lasten als gevolg van het Songfestival. Zij wil graag van RTHA en de wethouder van Rotterdam weten welke maatregelen zij denken te nemen om te zorgen dat er voor de omwonenden geen extra overlast ontstaat b.v. door meer late, zeer vroege of nachtvluchten. Dhr. V.d. Kleij antwoordt dat er wel een uitdaging ligt, want er is volgend jaar ook nog een Grand Prix en een Euro 2020 voetbaltoernooi, en het "geluidemertje wordt niet groter". Mw. Bokhove refereert aan het bidbook. Er worden circa 28.000 bezoekers verwacht, waarvan ongeveer de helft uit de regio en circa 7.000 uit het buitenland. De inschatting is dat dit niet tot extra overlast leidt. Dhr. V.d. Kleij voegt nog toe dat het kan gebeuren dat er toestemming wordt gevraagd voor late starts. De voorzitter sluit af met het advies om dit beperkt te houden en goed te communiceren.

19. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering.

postadres:

CRO luchthaven Rotterdam, t.a.v. E.R. Struch secretaris
p/a provincie Zuid-Holland, postbus 90602, 2509 LP DEN HAAG

website:

www.cro-rotterdam.nl